

**Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академиясининг
АКАДЕМИК ҲАЛОЛЛИК СИЁСАТИ**

I-БОБ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ўзбекистон Республикаси Хуқуқни муҳофаза қилиш академиясининг Академик ҳалоллик сиёсати (кейинги ўринларда — Сиёсат) Ўзбекистон Республикаси Хуқуқни муҳофаза қилиш академияси (кейинги ўринларда — Академия)да таълим, илмий-тадқиқот, эксперт-таҳлилий ва нашриёт фаолиятини академик ҳалоллик ва шахсий масъулият принциплари асосида ташкил этишнинг ягона талабларини белгилайди.

Сиёсат Академияда олинадиган таълим ва илмий натижаларнинг ишончлилиги, мустақиллиги ва текширилувчанлигини таъминлаш, академик қоидабузарликларнинг олдини олиш, илмий ижод эркинлиги ҳамда инсон ҳуқуқлари ва қадр-қимматини ҳимоя қилишга қаратилган.

2. Сиёсат Академиянинг бакалавриат, магистратура, қайта тайёрлаш ва малака ошириш, докторантура ҳамда мустақил изланувчилик шаклларидаги таълим жараёнига, шунингдек фундаментал, амалий, эмпирик, қиёсий-ҳуқуқий, криминологик, социологик, рақамли ва бошқа илмий тадқиқотларга нисбатан татбиқ этилади.

Улар ўқув машғулотлари, имтиҳон ва назорат ишлари, мустақил таълим, реферат, эссе, курс ва лойиҳа ишлари, битирув малакавий ишлари, магистрлик ва докторлик диссертациялари, илмий мақола ва монографиялар, конференция материаллари, грант ва хўжалик шартномалари доирасидаги тадқиқотлар, эксперт хулосалари, услубий материаллар ҳамда Академия номидан тайёрланадиган бошқа академик маҳсулотларни қамраб олади.

3. Сиёсат профессор-ўқитувчилар, илмий ходимлар, докторантлар, таянч докторантлар, мустақил изланувчилар, магистрантлар, талабалар ва тингловчилар, илмий раҳбар ва маслаҳатчилар, тақризчилар, оппонентлар, экспертлар, муҳаррирлар, грант ва лойиҳа иштирокчилари, шунингдек Академия билан шартнома асосида илмий ёки таълим фаолиятини амалга ошираётган шахсларга уларнинг ваколати доирасида татбиқ этилади.

4. Сиёсатнинг ҳуқуқий асосини Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, таълим, илм-фан ва илмий фаолият, муаллифлик ҳуқуқи, шахсга доир маълумотлар, давлат сирлари, коррупцияга қарши курашиш ва киберхавфсизлик соҳасидаги қонунчилик, Академия Устави ҳамда таълим ва илмий фаолиятни тартибга солувчи ички ҳужжатлар ташкил этади.

Махсус қонун ҳужжати ёки Академиянинг алоҳида ички ҳужжати муайян масала бўйича махсус тартибни белгилаган ҳолларда ушбу ҳужжатлардаги талаблар қўлланилади.

5. Академия академик ҳалолликни таълим ва илмий сифатни таъминлашнинг ажралмас қисми, ҳуқуқни муҳофаза қилиш соҳаси учун юқори малакали, мустақил фикрлайдиган, далилга таянадиган ва касбий масъулиятни англайдиган кадрларни тайёрлашнинг институционал шарти деб эътироф этади.

6. Мазкур Сиёсатда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

академик ҳалоллик — таълим ва илмий фаолият натижаларини мустақил ва ҳалол тайёрлаш, ўзганинг интеллектуал ҳиссасини тан олиш, манбаларни тўғри кўрсатиш, баҳолаш ва тадқиқот жараёнида алдов ҳамда манипуляцияга йўл қўймаслик мажмуи;

академик алдов — имтиҳон, назорат, ёзма иш ёки бошқа баҳолашда рухсат этилмаган ёрдам, восита, шахс ёки маълумотдан фойдаланиш, бошқа шахс номидан иш бажариш ёки ишни бошқа шахсга бажартириш;

манфаатлар тўқнашуви — шахснинг шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлиги унинг ўз лавозим ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган (мавжуд манфаатлар тўқнашуви) ёки юзага келиши мумкин бўлган (эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви) вазият;

плагиат — бошқа шахснинг илмий, ижодий ёки бошқа турдаги ишларини ўзлаштириб, ўз номидан тақдим этиш;

сохта муаллифлик — ишга сезиларли илмий ҳисса қўшмаган шахсни муаллиф сифатида кўрсатиш ёки етарли ҳисса қўшган шахсни муаллифлар таркибидан асоссиз чиқариб ташлаш;

сунъий интеллект воситаси — матн, тасвир, код, таҳлил, таржима, хулоса ёки бошқа мазмунни автоматик яратиш ёки қайта ишлашга хизмат қилувчи алгоритмик тизим;

тадқиқот ҳалоллиги — тадқиқот ғояси, методологияси, маълумотларни тўплаш, таҳлил қилиш, талқин этиш ва натижаларни эълон қилишда ишончлилик, аниқлик ва текширилувчанликни таъминлаш;

ўз-ўзини плагиат қилиш — муаллифнинг илгари нашр этилган ёки баҳоланган ишидан етарли очиклик ва ҳаволасиз қайта фойдаланиб, уни янги ва мустақил натижа сифатида тақдим этиши;

фабрикация — амалда мавжуд бўлмаган маълумот, респондент, ҳужжат, натижа, манба ёки далилни яратиш;

фальсификация — маълумот, тадқиқот жараёни ёки натижани асоссиз ўзгартириш, яшириш, танлаб кўрсатиш ёки чалғитувчи тарзда тақдим этиш;

хабардор қилинган розилик — тадқиқот иштирокчисининг мақсад, жараён, хавф, фойда, махфийлик ва тадқиқотдан чиқиш ҳуқуқи ҳақида тушунарли ахборот олгандан кейин эркин равишда берган розилиги;

этик экспертиза — тадқиқот бошланишидан олдин унинг мақсади, усули, иштирокчилари, эҳтимолий хавфлари, хабардор қилинган розилик, махфийлик ва маълумотларни бошқариш чораларини мустақил баҳолаш.

7. Матн ўхшашлиги кўрсаткичи плагиатнинг автоматик ҳуқуқий ёки академик исботи ҳисобланмайди. Ўхшашликни баҳолашда иқтибослаш қоидалари, манбаларнинг кўрсатилгани, стандарт ҳуқуқий иборалар,

методик тавсифлар, иш тури ва муаллифнинг мустақил ҳиссаси мазмунан таҳлил қилинади.

II боб. МАҚСАД, ВАЗИФАЛАР ВА АСОСИЙ ПРИНЦИПЛАР

8. Сиёсатнинг асосий мақсади — таълим ва илмий тадқиқот натижаларининг ишончлилигини таъминлайдиган, мустақил фикрлаш, далилга асосланган хулоса, очиқ илмий мулоқот ва шахсий жавобгарликни рағбатлантирадиган барқарор академик муҳитни шакллантиришдан иборат.

Ушбу мақсадга эришиш учун қуйидаги асосий вазифалар амалга оширилади:

- академик қоидабузарликларнинг олдини олиш;
- таълим олувчиларда академик ёзув ва манба билан ишлаш кўникмаларини шакллантириш;
- илмий раҳбарлик ва баҳолашнинг холислигини таъминлаш;
- тадқиқотларда инсон ҳуқуқлари ва маълумотлар хавфсизлигини ҳимоя қилиш;
- плагиатни аниқлаш ва мазмунан баҳолаш;
- сунъий интеллектдан масъулиятли фойдаланиш;
- қоидабузарлик ҳақидаги хабарларни адолатли кўриб чиқиш;
- академик ҳалоликнинг мониторингини юритиш ва институционал такомиллаштириш.

9. Сиёсат қуйидаги принципларга асосланади:

9.1. Қонунийлик

Академик ва илмий фаолият қонунчилик, Академиянинг ички ҳужжатлари ва касбий этика талабларига мувофиқ амалга оширилади.

9.2. Масъулият

Ўқув ва илмий жараённинг ҳар бир иштирокчиси ўзи тайёрлаган, тасдиқлаган ёки баҳолаган академик маҳсулотнинг мазмуни ва ишончлилиги учун ўз ваколати доирасида жавоб беради.

9.3. Мустақиллик ва ҳалолик

Таълим олувчи ва тадқиқотчи топшириқ ёки илмий ишни шахсан ва мустақил бажаради, рухсат этилган ҳамкорлик чегараларига риоя қилади, олинган ёрдам ва манбаларни яширмайди. Илмий хулоса маъмурий, шахсий, молиявий ёки бошқа олдиндан белгиланган натижага мослаштирилмайди.

9.4. Холислик ва адолатли баҳолаш

Баҳолаш аниқ, олдиндан маълум қилинган ва ўқув натижаларига мос мезонларга асосланади. Шахсий муносабат, хизмат мавқеи, манфаатлар тўқнашуви ёки бошқа номақбул омиллар баҳога ва илмий хулосага таъсир қилмаслиги керак.

9.5. Муаллифлик ҳуқуқига риоя этиш

Ҳар қандай матн, гоя, маълумот, тасвир, код ва бошқа интеллектуал ҳисса тегишли манба билан кўрсатилади. Муаллифлик фақат ишга бевосита

илмий ҳисса қўшган ва унинг мазмуни учун жавобгарликни қабул қилган шахсларга берилади.

9.6. Очиқлик ва текширилувчанлик

Тадқиқот ва таълим натижалари уларни текшириш имконини берадиган даражада расмийлаштирилади. Методология, маълумот манбалари, чекловлар, манфаатлар тўқнашуви, молиялаштириш ва сунъий интеллект ёрдами зарур ҳолларда очиқ кўрсатилади.

9.7. Инсон қадр-қиммати ва ахборот хавфсизлиги

Инсон иштирокидаги тадқиқотларда шахснинг ҳуқуқи, хавфсизлиги, қадр-қиммати ва тарқатилиши чекланган маълумотларнинг ҳимояси илмий манфаатдан устун қўйилади. Хизматга оид, тергов, процессуал, шахсга доир ёки бошқа қўриқланадиган маълумотлар қонуний асос ва белгиланган ҳимоя чоралари асосида қайта ишланади.

III боб. ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА АКАДЕМИК ҲАЛОЛЛИК

10. Академияда ўқув жараёни академик ҳалоллик талабларини ҳар бир фан, модуль ва таълим шаклининг мазмунига интеграция қилиш асосида ташкил этилади. Таълим оловчиларга таълим йўналишлари ва мутахассисликлари, ўқув режа ва дастурлар, модуллар бўйича назорат турларини топшириш ҳамда уларни баҳолаш мезонлари маълум қилинади. Бунда топшириқларни бажаришда фойдаланиш мумкин бўлган манбалар ва сунъий интеллектдан фойдаланиш шартлари, муддатлари ҳамда баҳолаш тартиби олдиндан аниқ кўрсатилади.

11. Таълим оловчи ёзма, оғзаки ва амалий топшириқларни мустақил бажаради, фойдаланган манбалари ва ёрдам турларини кўрсатади, бошқа шахснинг тайёр ишини тўлиқ ёки қисман ўзиники сифатида тақдим этмайди.

Имтиҳон ва бошқа назорат тадбирлари жараёнида рухсат этилмаган адабиёт, электрон қурилма, сунъий интеллект тизими, бошқа шахс ёрдами ёки олдиндан тайёрланган жавоблардан фойдаланиш тақиқланади, топшириқ шартларида рухсат берилган ҳолатлар бундан мустасно.

12. Бошқа шахс номидан имтиҳон ёки топшириқ бажариш, ишни буюртма қилиш, сотиб олиш ёки сотиш, тайёр ишни қайта номлаб тақдим этиш, баҳолаш натижасига ноқонуний таъсир кўрсатиш, сохта маълумотнома ёки ҳужжатлар тақдим этиш академик ҳалолликни қўпол равишда бузиш ҳисобланади.

13. Гуруҳлардаги топшириқларда ҳар бир иштирокчининг ҳиссаси аниқ белгиланиши лозим. Жамоавий иш натижасини шахсий иш сифатида ёки аксинча тақдим этишга, бошқа иштирокчининг ҳиссасини ўзлаштиришга йўл қўйилмайди.

14. Битирув малакавий ишлари ва магистрлик диссертациялари, лойиҳаларда мавзунини мустақил ишлаб чиқиш, ишончли манбалардан фойдаланиш, иқтибос ва ҳаволаларни белгиланган услубда расмийлаштириш ҳамда олинган натижалардаги ҳиссасини кўрсатиш шарт.

15. Профессор-ўқитувчи таълим олувчининг мустақил фикрлаши, ҳуқуқий таҳлил, далилларни баҳолаш, муаммони ҳал этиш ва касбий хулоса чиқариш кўникмаларини текширишга қаратилган топшириқларни тайёрлайди.

16. Баҳолаш мезонлари топшириқ мазмунига мос, тушунарли ва аниқ баҳоланадиган бўлиши, муайян таълим дастури ва шаклида таҳсил олаётган таълим олувчиларга нисбатан тенг шартларда қўлланилиши керак.

Баҳолаш натижаси бўйича апелляция бериш ва қайта кўриб чиқиш имконияти таъминланади.

17. Профессор-ўқитувчи таълим олувчининг номидан назорат тураларини бажариши, олдиндан тайёрланган назорат топшириқлари учун жавобларни тақдим этиши мумкин эмас. Илмий ва ўқув-услубий фаолиятда таълим олувчиларга кўмак бериш маслаҳатлар, методик тавсиялар, аниқ манбаларга йўналтириш ва таълим олувчи томонидан тайёрланган ишларга фикр-мулоҳаза бериш шаклида амалга оширилади.

Таълим олувчиларга академик ёзув, иқтибос келтириш, манба танлаш, ҳуқуқий маълумотлар базаларидан фойдаланиш, плагиатнинг олдини олиш, рақамли саводхонлик ва сунъий интеллектдан масъулиятли фойдаланиш бўйича мунтазам ўқув семинарлар ташкил этиш орқали ёки индивидуал маслаҳатлар бериш шаклида амалга оширилади.

18. Академик ҳалоллик қоидаларига риоя қилиш таълим сифати ва касбий этикани ривожлантиришнинг ажралмас қисми ҳисобланади. Биринчи марта содир этилган, қасддан қилинмаган ва жиддий зарар келтирмаган айрим қоидабузарлик ҳолатларида таълим олувчиларга тушунтириш ишлари олиб борилади ҳамда ишни қайтадан бажариш ёки камчиликларни бартараф қилиш имконияти берилиши мумкин.

IV боб. ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ФАОЛИЯТИДА ҲАЛОЛЛИК

19. Илмий тадқиқотнинг мавзуси, мақсади, вазифалари, методологияси ва маълумот манбалари тадқиқот вазифаларига мос ҳамда илмий жиҳатдан асосланган бўлиши лозим. Тадқиқотчи усулни натижага мослаштириш, ноқулай маълумотларни яшириш ёки маълумотларни танлаб кўрсатиш орқали олдиндан белгиланган хулосани тасдиқлашга интилиши мумкин эмас.

Бирламчи маълумотлар, сўровнома материаллари, интервью ёзувлари, статистик ҳисоб-китоблар, кодлар, таҳлил жадваллари ва асосий қарорлар натижаларни текшириш учун етарли даражада расмийлаштирилади ва белгиланган муддат сақланади.

20. Тадқиқотда шахсга доир ёки қонун билан қўриқланадиган чекланган маълумотлардан фойдаланилса, ёхуд тадқиқот ишида иштирокчиларнинг ҳуқуқлари, руҳий ҳолати, ижтимоий ёки касбий мавқеига зарар етказиш хавфи мавжуд бўлса, тадқиқот бошланишидан олдин унинг этик жиҳатлари ҳақида тадқиқотчи Илмий марказни хабардор қилади.

Тадқиқотчи тадқиқотнинг мақсади ва ўтказиш тартиби, иштирокчиларга бериладиган ахборот, уларнинг розилигини олиш, келиб чиқиши мумкин бўлган хавфлар ва уларни камайтириш чораларини кўриши лозим.

21. Вояга етмаганлар, жабрланувчилар, гувоҳлар, озодликдан маҳрум этилганлар, процессуал ёки хизмат бўйсунувидаги шахслар, шунингдек эркин қарор қабул қилиш имконияти чекланган бошқа шахслар иштирокида тадқиқотлар ўтказиш зарурияти вужудга келганда, қўшимча ҳимоя чоралари белгиланиши лозим.

22. Тадқиқотда иштирок этиш ихтиёрий бўлиши шарт. Иштирокчи тадқиқот мақсади, жараёни, эҳтимолий хавф ва фойда, маълумотларни сақлаш ва фойдаланиш, ахборот хавфсизлиги, рад этиш ва исталган вақтда тадқиқотдан воз кечиш ҳуқуқи ҳақида тушунарли ахборот олиши лозим.

Хизмат, ўқув ёки процессуал тобеликда бўлган шахсни тадқиқотда иштирок этишга мажбурлаш, иштирок этмагани учун салбий оқибат билан таҳдид қилиш ёки асоссиз рағбат орқали қарорга таъсир кўрсатишга йўл қўйилмайди.

23. Сўров, интервью, кузатув, фокус-гурӯх, эксперимент, кейс-таҳлил ва рақамли кузатув усулларида фақат тадқиқот мақсади учун зарур маълумотлар тўпланади.

Шахсга доир, хизматга оид, тергов, процессуал, давлат сири ёки бошқа қўриқланадиган маълумотлар фақат қонуний асос, зарур рухсат ва аниқ белгиланган мақсад доирасида ишлатилади. Имкон қадар маълумотларни шахссизлантириш ва шифрлаш усуллари қўлланилади.

24. Тарқатилиши чекланган маълумотни рухсатсиз ташқи платформалар, булутли технологиялар ёки тасдиқланмаган сунъий интеллект тизимларига юклаш тақиқланади. Маълумотлар йўқолиши, рухсатсиз кириш ёки ошкор бўлиш ҳолатида зарарни чеклаш чоралари кўрилади ва тегишли ваколатли тармоқ (давлат органи)лар хабардор қилинади.

25. Муаллифлик ҳуқуқи ишга концептуал, методологик, таҳлилий жиҳатдан муносиб ҳисса қўшган ва натижалар учун жавобгарликни ўз зиммасига олган шахсларга берилади. Фақат лавозим, раҳбарлик мақоми, молиялаштириш, маъмурий кўмак ёки техник ёрдамнинг ўзи муаллифлик ҳуқуқи учун етарли асос ҳисобланмайди.

Муаллифлар таркиби ва навбати, имкон қадар, тадқиқот бошланишидан олдин муҳокама қилиниб, ҳисса ўзгарган тақдирда қайта кўриб чиқилади. Асоссиз муаллифликни талаб қилиш, муаллифни мажбуран киритиш ёки ҳақиқий муаллифни чиқариб ташлаш тақиқланади.

26. Бир хил ёки мазмунан бир хил натижани бир вақтнинг ўзида бир нечта нашрга яширин тақдим этиш, илмий натижани сунъий равишда бўлиб чоп этиш, сохта иқтибослар, манбалар, тақризлар ёки маълумотлар яратишга йўл қўйилмайди.

Тақризлаш ва экспертлик жараёни холис ва манфаатлар тўқнашувидан холи бўлиши керак. Тақризчи ёки эксперт унга ишонч асосида берилган материалдан шахсий, илмий ёки бошқача тарзда фойдаланмайди ва маълумотни ошкор қилмайди.

27. Ҳақиқий, эҳтимолий ёки идрок этиладиган манфаатлар тўқнашуви ўз вақтида ошкор қилинади. Манфаатдор шахс, зарур ҳолларда, тегишли муҳокама, тақриз, баҳолаш ёки қарор қабул қилиш жараёнидан четлаштирилади.

28. Илмий раҳбар тадқиқотчининг мустақил қарашларини ҳурмат қилади, ишни унинг ўрнига бажармайди, методология ва этик талабларга риоя қилишга кўмаклашади, мунтазам ва мазмунли фикр-мулоҳаза беради, асоссиз муаллифлик ёки хизмат кўрсатиш талабини қўймайди.

29. Кафедра муҳокамаси, илмий семинар, “Фан соати”, диссертация муҳокамаси ва бошқа академик платформалар иш сифати ва илмий баҳсни ривожлантиришга хизмат қилади. Танқид шахсга эмас, ғоя, метод ва маълумотларга қаратилган бўлиши, хизмат босими, камситиш ёки илмий позиция учун таъқибга айланмаслиги лозим.

V боб. СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТ ҲАМДА ҚОИДАБУЗАРЛИКЛАРНИ КЎРИБ ЧИҚИШ ВА МОНИТОРИНГ

30. Топшириқ шартлари, ахборот хавфсизлиги ва академик ҳалоллик талабларига зид бўлмаган ҳолларда сунъий интеллект воситаларидан таълим ва илмий фаолиятда ёрдамчи восита сифатида фойдаланилиши мумкин. Иш мазмуни, ҳуқуқий нормалар, фактлар, иқтибослар, статистика, методология ва хулосалар учун якуний жавобгарлик инсон зиммасида қолади.

31. Сунъий интеллектдан ғояларни тузиш, матнни услубий таҳрирлаш, очиқ маълумотларни тизимлаштириш, код ёки статистик таҳлил бўйича ёрдам олиш каби мақсадларда фойдаланиш мумкин. Бироқ бундай усул ёрдамида олинган маълумотлар муаллифнинг мустақил таҳлили ва қарашларини ўрнини босмаслиги керак.

32. Сунъий интеллект ёрдамида мавжуд бўлмаган манба, суд ҳужжати, норма, респондент, статистика, маълумот ёки натижани яратиб, ҳақиқий сифатида тақдим этиш, шунингдек инсон томонидан мустақил бажарилиши шарт бўлган имтиҳон, тақриз, экспертиза ёки баҳолашни тўлиқ сунъий интеллектга топшириш, ҳимояланган маълумотни рухсатсиз тизимга киритиш тақиқланади.

33. Иш натижасига сезиларли таъсир кўрсатган сунъий интеллектдан фойдаланиш топшириқ, нашр ёки тадқиқот талабларига мувофиқ иш матнида, изоҳда ёки алоҳида иловаларда кўрсатилади. Муаллиф сунъий интеллект берган муҳим маълумот, манба ва иқтибосларни бирламчи ёки ишончли мустақил манба билан текширади.

34. Плагиат, фабрикация, фальсификация, академик алдов, ўз-ўзини плагиат қилишнинг чалғитувчи шакллари, асоссиз муаллифлик, сохта

иқтибос ёки манба яратиш, баҳолашга ноқонуний таъсир кўрсатиш, бошқа шахснинг ишини бажариш ёки бажартириш, ҳимояланган маълумотни ноқонуний ошкор қилиш, этик жиҳатдан маъқулланмаган тадқиқот ўтказиш, текширувга тўсқинлик қилиш ва далилларни йўқ қилиш академик қоидабузарлик ҳисобланади.

Тадқиқот жараёнида йўл қўйилган техник ёки таҳририй хатолик, тўпланган манбаларни расмийлаштиришдаги камчиликлар, шунингдек асосли илмий баҳс ёки тадқиқот усулларига оид қарашлардаги фарқ илмий ҳалоллик қоидаларини бузиш деб баҳоланмайди. Бундай ҳолатларда йўл қўйилган хатолик, оқибатлари, уни тузатиш имконияти ҳамда қасд ёки эҳтиётсизлик мавжудлиги инобатга олинган ҳолда кўриб чиқилади.

Қоидабузарликнинг оғирлиги ҳаракатнинг хусусияти, қасд ёки эҳтиётсизлик даражаси, ишнинг тури ва босқичи, етказилган ёки эҳтимолий зарар, такрорийлик, яширишга уриниш, ҳамкорлик ва ихтиёрий тузатиш каби ҳолатлар асосида мутаносиб баҳоланади.

35. Академик ҳалоллик бузилгани ҳақидаги хабар ёзма ёки Академияда белгиланган ҳимояланган канал орқали берилиши мумкин. Хабарда имкони борича фактлар, вақт, манба ва мавжуд далиллар кўрсатилади. Хабар қилган, гувоҳлик берган ёки текширувда иштирок этган шахсга нисбатан ўч олиш, босим ёки камситишга йўл қўйилмайди.

Хабар дастлаб етарли асос мавжудлиги нуқтаи назаридан кўриб чиқилади. Етарли асос мавжуд бўлса, манфаатлар тўқнашувидан холи комиссия томонидан кўриб чиқилади. Бунда холислик, ахборот хавфсизлиги, тарафларни эшитиш, далилларни текшириш қоидаларига асосланилади.

36. Шахсга эътирознинг мазмуни маълум қилинади ва унга тушунтириш, далил тақдим этиш ҳамда қонун доирасида материаллар билан танишиш имкони берилади. Қоидабузарлик ҳақидаги хулоса тахмин, аноним гумон ёки фақат автоматик ўхшашлик тизими натижасига эмас, текширилган далиллар йиғиндисига асосланади.

Кўриб чиқиш натижасида аниқланган фактлар, қўлланилган қоидалар, баҳолаш асослари ва тавсия этиладиган чоралар ёзма равишда расмийлаштирилади. Интизомий жазо, аттестация, нашрни қайтариб олиш, илмий даража ёки бошқа махсус ҳуқуқий оқибатлар фақат тегишли ваколатли орган томонидан қонунчилик ва ички ҳужжатларга мувофиқ қўлланилади.

Қоидабузарлик хусусиятига қараб хатони тузатиш, ишни қайта ишлаш, қайта баҳолаш, қўшимча ўқитиш, муайян маълумотдан фойдаланишни чеклаш, илмий иш ёки нашрга тузатиш киритиш, материалларни ваколатли органга юбориш ёки бошқа мутаносиб чоралар тавсия қилиниши мумкин.

Қарордан норози шахс белгиланган тартиб ва муддатда асосланган апелляция бериш ҳуқуқига эга. Апелляцияни, дастлабки қарорни қабул

қилишда иштирок этмаган ва манфаатлар тўқнашувидан холи таркиб кўриб чиқади.

Қоидабузарлик тасдиқланмаган тақдирда шахснинг шаъни, кадр-қиммати ва илмий обрўсига асоссиз зарар етказилишининг олдини олиш ёки бундай зарарни бартараф этиш учун зарур чоралар кўрилади.

37. Академия раҳбарияти академик ҳалоллик қоидаларининг ишлаши учун зарур шарт-шароитлар яратилишини таъминлайди. Муайян иш бўйича олдиндан натижа талаб қилинмайди.

38. Академик ҳалоллик масалаларини мувофиқлаштирувчи комиссия ёки бошқа ваколатли коллегиял тузилма этик экспертиза ўтказди, маслаҳат беради, манфаатлар тўқнашувини баҳолайди, қоидабузарликлар ҳақидаги хабарларни кўриб чиқади ҳамда тегишли ваколатли органларга хулоса ва тавсиялар киритади.

39. Академиянинг тегишли тармоқлари ўз ваколати доирасида академик ҳалоллик талабларини ўқув ва илмий жараёнларга жорий этади, профилактика ва тушунтириш ишларини ташкил қилади ҳамда аниқланган тизимли хавфлар бўйича таклифлар киритади.

40. Академия ҳар йили академик қоидабузарликлар, этик экспертиза, апелляциялар, плагиат текширувлари, ахборот хавфсизлиги, манфаатлар тўқнашуви ва сунъий интеллектдан фойдаланиш бўйича мониторинг ўтказди. Бундан кўзланган мақсад жазолаш эмас, тизимли хавфларни аниқлаш ва таълим ҳамда илмий-тадқиқот сифатини янада яхшилашдан иборат.

Мониторинг натижалари асосида ўқув дастурлари, топшириқлар мажмуи, илмий раҳбарлик амалиёти, плагиатни текшириш тартиби, ахборот хавфсизлиги, сунъий интеллектдан фойдаланиш ва қоидабузарликларни кўриб чиқиш механизмлари мунтазам такомиллаштириб борилади.

VI боб. ЯКУНИЙ ҚОИДАЛАР

41. Мазкур Сиёсат тасдиқланган кундан эътиборан кучга киради ҳамда Академиянинг расмий ахборот ресурсларида эълон қилинади.

42. Сиёсат ҳар уч йилда камида бир марта тўлиқ қайта кўриб чиқилади. Қонунчилик, Академия Устави ва тузилмаси, таълим ёки илмий фаолият йўналишлари, сунъий интеллект технологиялари, ахборот хавфсизлиги талаблари ёки академик хавфлар ўзгарганда Сиёсат режадан ташқари қайта кўриб чиқилиши мумкин.

Сиёсатни қайта кўриб чиқишда ҳар йилги мониторинг натижалари, қоидабузарликларни кўриб чиқиш амалиёти, таълим олувчилар ва ходимлар фикри, илмий ва нашриёт амалиётидаги ўзгаришлар ҳамда Академиянинг стратегик мақсадлари инобатга олинади.

Ушбу Сиёсатда тартибга солинмаган масалалар Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги, Академия Устави ва тегишли махсус ички ҳужжатларга мувофиқ ҳал этилади.